

Logopeediaalase töö korraldamine koolieelsetes lasteasutustes

Vastavalt Eesti Vabariigi Haridusseadusele §7 tagab erivajadustega lastele eriabi ja õpetamise kohalik omavalitsus. Logopeed vastutab tööandja ees kõneliste erivajadustega laste väljaselgitamise, kõneravi korraldamise ja läbiviimise eest. Logopeedina võivad töötada isikud, kes on omandanud logopeedi kutsekvalifikatsiooni. Logopeedi kutsekvalifikatsiooni omistamine ja tõstmine toimub ELÜ kutsekomisjoni juures.

Logopeedi ametikoht luuakse (iga 30 lapse kohta) alates 2- 7 (8) aastaste kõneravi vajavate laste teenindamiseks koolieelsete lasteasutuste, nii tava- kui ka erilasteaia (-rühma) juurde.

* Lasteasutuses, kus on tasandusrühmi, luuakse 1 logopeedi koht rühma kohta, vajadusel luuakse ka eripedagoogi ametikoht.

* Lasteasutuses, kus on kehapuudega laste rühmi, luuakse 1 logopeedi ametikoht 10 kõneravi vajava kehapuudega lapse kohta, vajadusel luuakse ka eripedagoogi ametikoht.

* Lasteasutuses, kus on arendusrühmi/ liitpuudega laste rühmi, luuakse 0,5 logopeedi ja 0,5 eripedagoogi ametikohta rühma kohta.

Logopeed allub omavalitsuse täitevorganile ning töölepingu logopeediga sõlmib omavalitsus või koolieelse lasteasutuse juhataja.

Logopeedi tööd koolieelses lasteasutuses reguleerivad kehtivad seadused, tööleping, ametijuhend, töösisekorra eeskirjad ja õppekavad.

Logopeedi tööd korraldavad ja kontrollivad tööandja ning riikliku järelvalve organid.

TÖÖKORRALDUS

Tööandja loob logopeedile vastavad töötingimused ning vajalikult sisustatud tööruumi.

Logopeedilise töö sisuks on :

- Lapse kõne arengu taseme hindamine ja kõnepuute väljaselgitamine.
- Lapse kõne arendamine individuaal- ja/ või alarühmatundides (2-5 last)
- Teiseste (kõne) puute ennetamine.

Tundide kestus on 15- 35minutit. Kõneravi viiakse läbi tulenevalt kõnepuude sügavusest ja töö etapist (soovitavalt mitte vähem kui 2 korda nädalas). Alarühmadesse jaotamise aluseks on laste kõne ja/või vaimsete võimete tase ning vanus. Kõneravitundidesse võib lapsi võtta ka rühmatundidest.

Logopeedi töönädala pikkus on 35 tundi. Nimetatud 35 tunnist on 22 tundi vahetuks tööks lastega. Logopeedi üldtööaja hulka kuulub:

- kõneravitegevuste ettevalmistamine, õppemetoodilise materjali valik ja valmistamine;
- logopeediline nõustamis- ja selgitustöö;
- osavõtt töökoosolekutest (metoodikaühendused, ainenõukogud, lastevanemate koosolekud jms);
- koostöö, sh konsultatsioonid lapse arendusmeeskonna liikmetega;
- individuaalsete arenduskavade koostamisel osalemine;
- ametialase dokumentatsiooni täitmine;
- konsultatsioonid erispetsialistidega (neuroloog, lastepsühhiaater, perearst, lastepsühholoog jne);
- erialase kogemuse jagamine (loengud, praktikantide juhendamine jne);
- erialane enesetäiendamine.

Vahetuks tööks lastega loetakse nii individuaal- kui rühmatunde, aga ka sellist nõustamis- ning selgitustööd, mida viiakse läbi kõneravitunni käigus (lahtised tunnid vanematele, teistele pedagoogidele).

DOKUMENTATSIOON

Töö korraldamiseks peab logopeed järgmisi dokumente:

1. Tööplaan nädala või kuu kohta.
2. Kõnekaart, mis annab ülevaate lapse kõne seisundist ja arengudünaamikast. (Kõnekaardi koostamise metoodiline juhend on ära toodud lisan 1).
3. Kõneuurimise leht rühmapäevikus.
4. Kõneravi saavate laste nimekirjad koos kõnediagnoosiga.
5. Päevik, milles kajastub igapäevatöö lastega ja arengudünaamika.
6. Aastaruanne tööandjale.

KÕNE UURIMINE

Laste kõne uurimine on logopeedide igapäevatöö üks lahutamatu osad. See võimaldab välja selgitada võimalikud puudujäägid kõne arengus ning vastavalt sellele kavandada kõne edaspidist kujunemise toetamist. Kõne uurimine on vajalik kõne arengu taseme diagnoosimiseks, et vastavalt sellele prognoosida arengu piire, määratleda vajalik logopeediline abi ning rakendada profülaktilisi abinõusid põhjuslikult järgnevate puuete vastu.

Uurida on vaja kahelt tasapinnalt;

- 1) horisontaalselt –kõnepuude (diagnoosi) määratlemiseks
- 2) vertikaalselt – kõnepuude sügavuse (alakõne astme?) kindlakstegemiseks, sest kõik kõnepuuded võivad esineda mitmesugustes raskusastmetes sõltuvalt neid põhjustavate kahjustuste ulatusest või iseloomust

Logopeediline uuring kätkeb endas kolme põhilist alalõiku:

- 1) lapse kasvu- ja arengutingimuste ning tema senise kõne- ja psüühilise arengu käigu põhjalik väljaselgitamine, mis saab toimuda vestluses vanematega ja lapse dokumentide uurimisel (uuringute ja meditsiinidokumentide väljavõtted, pedagoogide iseloomustused jne.);
- 2) logopeediline ja psühholoogilis-pedagoogiline uuring koolieeliku verbaalse ja mitteverbaalse tegevuse põhjaliku fikseerimisega;
- 3) kõigi saadud andmete analüüs ja hinnang.

Analüüsist ja hinnangust johtuvalt oleks ka kõne seisukohalt ideaalne määratleda lähima arengu tsoon kõigi kõne komponentide kohta. Eas, kus toimub dünaamiline kõne areng, peaks spetsialist kindlalt piiritlema, mis peaks olema juba lapse kõnes välja kujunenud, mis on kujunemas ja milliseid leksikalis-grammatilisi ja foneetilisi ilminguid ei tasu veel lähiajalgi loota. Seda on raske teha, sest paraku ei ole eesti keeles määratletud kindlaid vanuselisi kokkuleppelisi keelenorme. Kasutada ei saa standardiseeritud sõnavara, grammatika ega muid kõne komponentide arengut näitavaid teste, mistõttu peab kõnet uuriv logopeed olema hästi kursis laste ealiste kõneliste mallide ja õppekavade keelenõuetega.

Kõne uurimise kokkuvõtteid fikseeriv dokument võiks sisaldada erinevaid andmeid ja alalõike johtuvalt sellest, millised on lapse erivajaduslikud probleemid. Seepärast ei pakugi me välja ühtset koolieeliku kõne uurimise kaardi varianti, vaid nimistut võimalikest elementidest kõnekaardis, millest logopeed vastavalt oma lasteasutuse töö

spetsiifikale teeb oma valiku ja koostab just temale sobiva kõnekaardi blanketi.

Võimalikud uurimiselemendid kõnekaardis

1. Lapse nimi
2. Sünniaeg või vanus
3. Aadress
4. Vanemate (kontakt) andmed, õed- vennad
5. Kodune keel / kõnekeskkond
6. Lasteaeda tuleku aeg
7. Rühma nimi (number)
8. Rühma õpetajad
9. Anamnees (rasedus, sünnitus jne)
10. Meditsiinilised diagnoosid, põetud haigused
11. Tervislik seisund
12. Suhtlemis- ja kõnesoov (suhtlemise ja käitumise eripära)
13. Artikulatsiooniparaat
14. Hääl
15. Hingamine
16. Prosoodika /rütm ja tempo
17. Foneetika (hääldus)
18. Sõnavara
19. Grammatika (morfoloogia ja süntaks)
20. Siduskõne / eneseväljendus
21. Jutustamine
22. Kõne mõistmine
23. Häälik- ja foneemanalüüs (taju)
24. Psüühilised protsessid
25. Üld- ja peenmotoorika
26. Koolivalmidus
27. Suunamine täiendavatele eriuuringutele
28. Logopeediline diagnoos
29. Kõneravi põhieesmärgid
30. Kuupäev

31. Logopeedi nimi ja allkiri
32. Kõneravi tulemused ja märkused